

Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης και της Εκπαιδευτικής Γνώσης: Οι θεωρίες και η προβληματική των εκπαιδευτικών – 5 ECTS

Άννα Τσατσαρώνη

Σύντομη περιγραφή:

Το μάθημα εστιάζεται στις κοινωνιολογικές θεωρίες και την προβληματική των εκπαιδευτικών πρακτικών. Επιδιώκεται η παρουσίαση, κατανόηση και αποτίμηση ενός εννοιολογικού πλαισίου για τη μελέτη της συγκρότησης, μετάδοσης και αξιολόγησης «των επίσημων εκπαιδευτικών λόγων και πρακτικών» και των επιπτώσεών τους στη διαμόρφωση των παιδαγωγικών υποκειμένων. Θεμέλιο για τη συγκρότηση αυτού του πλαισίου αποτελεί, κατά κύριο λόγο, η θεωρία του Basil Bernstein, η οποία μελετάται στην εξέλιξη και την επικέντρωσή της στο πεδίο του συμβολικού ελέγχου. Η οπτική αυτή εμπλουτίζεται με την εξέταση της θεωρητικής συνεισφοράς του Pierre Bourdieu, ιδιαίτερα των εννοιών «μορφές κεφαλαίου», «κοινωνικό πεδίο» και «habitus». Εξετάζεται, επίσης, η σημασία και η επιρροή του έργου του Michael Foucault στην κατανόηση ερωτημάτων γύρω από τις μορφές και τις σχέσεις εξουσίας, τη γνώση και την υποκειμενικότητα και γενικότερα η σχέση των εννοιών και της μεθοδολογίας του Foucault με την έρευνα και τη μελέτη κρίσιμων και επίκαιρων εκπαιδευτικών ζητημάτων.

Στόχοι μαθήματος

Οι στόχοι του μαθήματος είναι:

- Η επικέντρωση σε τρεις κύριες κοινωνιολογικές θεωρίες για τη γνώση και η κατανόηση της διακριτής συμβολής τους στη μελέτη των κοινωνικών/εκπαιδευτικών πρακτικών.
- Η ανάδειξη ενός συστηματικού θεωρητικού πλαισίου για τη μελέτη του επίσημου παιδαγωγικού λόγου και των επίσημων παιδαγωγικών πρακτικών καθώς και των επιπτώσεών τους στη διαμόρφωση των παιδαγωγικών ταυτοτήτων.
- Η αποτίμηση του θεωρητικού πλαισίου ανάλυσης του παιδαγωγικού λόγου/παιδαγωγικής πρακτικής, μέσα από τη συγκριτική εξέταση των τριών θεωριών.
- Η εξέταση ζητημάτων μεθοδολογίας και η διερεύνηση των δυνατοτήτων που παρέχουν συνδυαστικές ή εναλλακτικές θεωρίες και θεωρήσεις στη μελέτη κρίσιμων και επίκαιρων εκπαιδευτικών θεμάτων.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο φοιτητής/-ρια θα είναι σε θέση να:

- Κατανοεί σε βάθος την κοινωνιολογική προβληματική στην προσέγγιση της εκπαιδευτικής γνώσης και των εκπαιδευτικών πρακτικών.
- Γνωρίζει τις κύριες θεωρίες και αναγνωρίζει τη συμβολή τους στη διαμόρφωση της κοινωνιολογικής οπτικής για τη μελέτη των διαφοροποιημένων πεδίων πρακτικής στο ευρύτερο πεδίο της εκπαίδευσης.
- Διαθέτει βασικές θεωρητικές γνώσεις για την προσέγγιση και ανάλυση των αλλαγών στα προγράμματα σπουδών, τις παιδαγωγικές μεθόδους και τις πρακτικές της αξιολόγησης.
- Διακρίνει και συζητάει κριτικά τις επιπτώσεις που ενδέχεται να έχουν διαφορετικές μορφές οργάνωσης της γνώσης στη διαμόρφωση των παιδαγωγικών ταυτοτήτων.
- Διαθέτει επαρκείς γνώσεις και ικανότητες για την επισκόπηση της επιστημονικής βιβλιογραφίας στο συγκεκριμένο επιστημονικό πεδίο.
- Χειρίζεται με επάρκεια τη συναφή επιστημονική βιβλιογραφία.
- Συνδυάζει θεωρίες ή χρησιμοποιεί εναλλακτικές θεωρήσεις στην εξέταση και ανάλυση κρίσιμων και επίκαιρων εκπαιδευτικών ζητημάτων.

Γενικές Ικανότητες

Αναζήτηση βιβλιογραφικών πηγών, οργάνωση πληροφοριών, κριτική ανάγνωση κειμένων, Κριτική αποτίμηση θεωριών, ανάλυση και σύνθεση πληροφοριών και δεδομένων, ομαδική εργασία

Δομή:

Το μάθημα περιλαμβάνει διαλέξεις και σεμινάρια. Προϋποθέτει ατομική μελέτη, ομαδική συνεργασία και συμμετοχή των φοιτητριών και φοιτητών: (α) Στη συζήτηση της προτεινόμενης βιβλιογραφίας ανά εβδομάδα διδασκαλίας και (β) τον εντοπισμό και την επισκόπηση σύγχρονων ερευνητικών μελετών και την αναγνώριση και συζήτηση των θεωρητικών αναφορών και μεθοδολογικών επιλογών τους.

Τρόπος αξιολόγησης των φοιτητών

Για την αξιολόγηση των φοιτητών/-ριών συνυπολογίζονται:

- Η ενεργητική συμμετοχή των φοιτητριών και φοιτητών στο μάθημα, η οποία προϋποθέτει τη συστηματική μελέτη των προτεινόμενων βιβλιογραφικών πηγών, ανά ενότητα διδασκαλίας (βαρύτητα 30%).
- Οι επιδόσεις τους σε μία μικρής έκτασης ομαδική εργασία, η οποία περιλαμβάνει την επισκόπηση των σημαντικών περιοδικών του γνωστικού αντικείμενου και την προφορική παρουσίαση των σύγχρονων θεμάτων έρευνας στην τάξη (βαρύτητα 70%).

Βιβλιογραφία

- Apple, M. (2008) Επίσημη γνώση, Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο.
- Apple, M. (2008) Εκσυγχρονισμός και Συντηρητισμός στην Εκπαίδευση, Αθήνα, Μεταίχμιο.
- Ball, S.J. (ed) (2004) The RoutledgeFalmer Reader in Sociology of Education, London, RoutledgeFalmer.
- Ball, S. J. (1994) Education Reform. A critical and post-structural approach, Buckingham, U.K., Open University Press.
- Ball, S.J. & Tamboukou, M. (eds) (2003) Dangerous Encounters. Genealogy and ethnography, New York, Peter Lang.
- Bernstein, B. (2000) Pedagogy, Symbolic Control and Identity. Theory, Research Critique, New York, Rowman and Littlefield Publisher.
- Bernstein, B. (1990) Class, Codes and Control, Volume IV. The structuring of Pedagogic Discourse, London, Routledge.
- Bourdieu, P. & Passeron J-C (1990) Reproduction in education, society and culture, London, Sage (second edition)
- Bourdieu, P. (1997) The Forms of Capital, in A.H. Halsey, H. Lauder, Ph. Brown and A. S. Wells (eds) Education, Culture, Economy and Society, Oxford, U.K., Oxford University Press (pp. 46-58).
- Foucault, M. (1989) Επιτήρηση και τιμωρία, Αθήνα, Κέδρος - Ράππα
- Foucault, M. (2006) The Means of Correct Training, in Lauder, H. Brown, Ph. Dillabough, J-A & Halsey, A.H. (eds) Education, Globalization & Social Change, Oxford, U.K., Oxford University Press (pp. 124-137)
- Grand, B. (1997) Disciplining students: The construction of student subjectivities, British Journal Sociology of Education 18 (1), 101-114.
- Gillies, D. (2011) Agile bodies: new imperatives in neoliberal governance, Journal of Education

Policy, 26(2), 207-223.

Grenfell, M. (ed) (2008) Pierre Bourdieu. Key concepts, Stocksfield, U.K., Acumen.

Howarth, D. (2008) Η έννοια του λόγου, Αθήνα, Πολύτροπον.

Κουλαϊδής, Β. & Τσατσαρώνη, Α. (επιμ.) (2010) Παιδαγωγικές Πρακτικές. Έρευνα και εκπαιδευτική πολιτική, Αθήνα, εκδόσεις Μεταίχμιο.

Mills C. & Gale T. (2007) Researching social inequalities: Towards a Bourdieuan methodology, International J of qualitative Studies in Education, 20(4), 433-447.

Moore, R. (2004) Education and Society. Issues and explanations in the sociology of education, Cambridge, U.K., Polity.

Σιάνου-Κύργιου Ε. (2006) Εκπαίδευση και κοινωνικές ανισότητες. Η μετάβαση από τη Δευτεροβάθμια στην Ανώτατη Εκπαίδευσης (1997-2004), Αθήνα, Μεταίχμιο.

Singh P. (2002) Pedagogising Knowledge: Bernstein's theory of the pedagogic device, British Journal of Sociology of Education, 23(4), 571-582.

Σολομών, Ι. (1994) Εκπαιδευτική Δράση και κοινωνική ρύθμιση των υποκειμένων: γνώση, πειθαρχία και το πεδίο του σχολείου, στο: Ι. Σολομών και Γ. Κουζέλης (επιμ.) Πειθαρχία και Γνώση, Αθήνα, Ε.Μ.Ε.Α.

Whitty G. (2007) Κοινωνιολογία και Σχολική Γνώση, Αθήνα, Επίκεντρο.

Young, M. (2006) Curriculum Studies and the Problem of Knowledge; Updating the enlightenment? In Lauder, H. Brown, Ph. Dillabough, J-A & Halsey, A.H. (eds) Education, Globalization & Social Change, Oxford, U.K., Oxford University Press (pp. 734-741).

M. Young (2006) Education, Knowledge and the role of the state: The 'nationalization' of educational knowledge?, in A. Moore (ed) Schooling, Society and Curriculum, London, Routledge (pp. 19-30).

Young, M. (2008) Bringing knowledge back in. From social constructivism to social realism in the sociology of education, London, Routledge.

Σημαντικά επιστημονικά περιοδικά στο πεδίο

European Education Research Journal

Journal of Education Policy

British Journal of Sociology of Education

Globalisation, Societies and Education

International Studies in Sociology of Education